

УДК: 711.455"324"

Н.А.Вусатюк

КАТЕГОРИЗАЦІЯ ГІРСЬКОЛИЖНИХ КОМПЛЕКСІВ

У зв'язку з тим, що лижний вид спорту в Україні з кожним роком стає дедалі популярним, і як наслідок з'являються все нові і нові гірськолижні комплекси, стає питання про їх категоризацію. Необхідно зауважити, що загальної категоризації гірськолижних комплексів та курортів із списком конкретних вимог, подібно до готелів, ще ніде не зафіксовано. Для готелів в Європі вже давно було створено безліч класифікацій, найвідомішою з яких є французька п'ятизіркова класифікація, а в Україні досить нещодавно з'явилися стандарти згідно яких готелям присуджують відповідну категорію. Стосовно ж гірськолижних курортів прийнято говорити про традиційні альпійські курорти, гірськолижні курорти східної Європи тощо. При такій класифікації йдеться в першу чергу про місцеположення курорту, його традиції, комфортність. Існують курорти зі світовим ім'ям, такі як Куршавель, Мотаре – ці курорти прийнято вважати вищого класу, проте належної класифікації ніхто не проводив, а виключне положення цих курортів базується на їх "розкрутці" та історичній репутації.

Цікавою була ідея в Чехії і Швеції, де по аналогії з класифікацією готелів була створена п'ятизіркова класифікація гірськолижних курортів та комплексів. В даному випадку курорти класифікувалися по наступних ознаках:

- характеристики гір (відмітка підніжжя та вершини найвищої гори, довжина щонайдовшої траси, площа снігового покриву);
- діапазон трас (для початківців, середнього рівня, складні, для професіоналів, загальна площа придатна для створення трас);
- підйомники (їх кількість, різновиди);
- розважальна інфраструктура (для сім'ї, для молодіжних компаній, наявність розважальної інфраструктури на горі і біля підніжжя гори, наявність розважальних установ, що працюють цілодобово).

Однак необхідно зауважити, що дана класифікація є негласною, більше для самих відпочиваючих, щоб ті мали можливість визначитися з вибором підходящого місця відпочинку. Про присудження курорту офіційного статусу (категорії) тут не було і мови.

Найбільш ретельно до питання класифікації лижних курортів та комплексів підійшли в США. Правда, класифікація тут отримала два шляхи розвитку:

Перший - по характеристиках, які найбільш повно відображають сутність даної рекреаційної установи: курорти для всіх, для молодіжних компаній,

сімейні курорти, мальовничі курорти, для початківців лижників, для професіоналів тощо.

Найцікавішим виявився другий шлях класифікації – по екологічній спрямованості.

Необхідно зауважити, що саме за допомогою даної класифікації з'являється можливість оцінити діяльність гірськолижного комплексу, його забудову та більш-менш об'єктивно присудити відповідну категорію. Адже ж в цій класифікації мова іде вже не про вимоги до курортів з точки зору комфорту, а про вплив самих комплексів та курортів на довкілля.

Ніхто не замислюється, принаймні в Україні, про те, що при все більшому розширенні курортних зон страждає жива природа. Ліси, “легені” планети, вирубуються, в результаті постійного використання штучного снігу забруднюються водні ресурси, тощо.

Взагалі існує думка, яку до речі підтримує і вся індустрія гірськолижного спорту, що лижники є самою схильною групою до екологічно спрямованої політики. Саме ця група населення згідно соціологічного опитування вважає охорону навколишнього середовища першочерговою по пріоритетності.

Проте, на жаль, сама індустрія лижних курортів є поганим джерелом для отримання достовірної інформації про екологічну політику компаній, що задіяні в даній сфері. На підставі досліджень, проведених американським товариством з охорони довкілля, можна констатувати, що лижні зони мають істотний і неусвідомлений суспільством вплив на оточуюче середовище, який до речі постійно зростає. В процесі розвитку рекреаційних комплексів і, як наслідок, інтенсивного землекористування відбувається пряме втручання в живу природу, як, наприклад, вирубка лісу, ерозія від корекції рельєфу в гірській місцевості. Все це можна охарактеризувати, як шкоду, що наноситься екологічно важливим землям від будівництва і господарського управління.

До того ж в світовій практиці постійно спостерігається тенденція якісного переходу гірськолижних курортів від місцевих, або регіональних рекреаційних установ, до урбанізованих структур. Дані структури вже концентрують свою увагу в першу чергу не на рекреаційній функції, а на забудові та розростанні комплексів. Така забудова, як комерційною так і житловою нерухомістю в гірськолижних комплексах, збільшує негативний вплив на оточуюче середовище від забруднення внаслідок урбанізації та від самої лижної зони. Необхідно зауважити, що при такому розвитку курорту, в першу чергу страждають екологічно важливі землі, в природному середовищі починається активне дорожнє будівництво, під удар потрапляє вся досі недоторкана жива природа.

Стисло наведемо методику екологічної категоризації курортів.

Щоб присудити курорту ту або іншу категорію, був складений список критеріїв, кожний з яких має свою ваговість, залежно від сили впливу даного критерію на оточуюче середовище.

Бали підраховуються таким чином:

$$\text{Бальна оцінка} = \frac{\text{Загальна сума балів}}{\text{максимальна сума балів}} * 100\%$$

Категорії, що присуджуються:

$$A = 70 - 100\%$$

$$B = 65 - 69.9\%$$

$$C = 50 - 64.9\%$$

$$D = 40 - 49.9\%$$

$$F = \text{Менше } 39.9\%$$

Найбільша кількість балів в цій схемі означає, що даний курорт проводить екологічно щадну політику, охороняючи оточуюче середовище. При визначенні критеріїв були враховані всі можливі чинники, проте необхідно зауважити, що найістотніший вплив, який може здійснити гірськолижний курорт - це освоєння нових земель під розвиток курорту.

Методика оцінки:

№ критерію	Критерій	максимальна кількість балів	Виразення впливу критерію в балах		
			стисла характеристика	відповідні бали	
1	2	3	4	5	
1	Збереження курорту в існуючих межах	30	Немає розширення	30	
			До 20 га	25	
			20 – 40,5 га	20	
			40,5 – 60,7 га	15	
			60,7 – 80,93 га	10	
			80,93 – 121,4 га	5	
			Від 121,4 га	0	
2	Захист цілинних земель від освоєння	31			
	2а. Утримування будівництва в межах освоєної під курорт території		Відсутність будівництва за межами існуючого курорту	20	
			До 5 га	15	
			5-10 га	10	
			10-20 га	5	
			Від 20 га	0	
	2б. Уникнення будівництва доріг на неосвоєній території		8	Відсутність дорожнього будівництва	8
				До 8 км	4
				8-15 км	2
				Від 15 км	0

Продовження таблиці

1	2	3	4	5		
2	Збереження паркінгів і будівництво нових на вже освоєній під курорт території	3	Відсутність будівництва стоянок	3		
			До 0,8 га	2		
			0,8-2 га	1		
			Від 2 га	0		
3	Збереження і захист видів і їх природного оточення	22	Відсутність впливу на живу природу	22		
			на один вид	21		
			на два види	19		
			на три види	17		
			...			
			на десять видів	3		
			на одинадцять видів	2		
			на дванадцять видів	1		
Вірогідний негативний вплив на всю живу природу в даній області – вплив на більше 13 видів	0					
4	Охорона екологічно вразливих зон	30				
			4а. Охорона/Збереження екологічно важливих територій	9	Відсутність освоєння даних територій	9
					До 0,2 га	6
					0,2-0,4 га	3
	0,4-0,8 га	1				
	4б. Охорона/Збереження одвічного лісу	9	Відсутність вирубки	9		
			Вирубка до 0,2 га лісу	6		
			0,2-0,4 га	3		
			0,4-0,8 га	1		
	4с. Охорона/Збереження унікальних геологічних утворень	3	Відсутність геологічних трансформацій	3		
			До 0,2 га	2		
			0,2-0,4 га	1		
			Від 0,4 га	0		
	4д. Охорона/Збереження бездорожніх зон (уникнення будівництва в цих зон доріг)	9	Відсутність дорожнього будівництва	9		
			До 0,4 га	6		
			0,4 – 4 га	3		
			Від 4 га	0		
	5	Охорона води і збереження енергії за умови мінімізації створення штучного снігу	20	Відсутність створення штучного снігу	20	
				До 20 га	15	
				20-40 га	10	
40-81 га				5		
Від 81 га				0		
6	Охорона якості води	12	Немає порушень якості води	12		
			Одне порушення	6		
			Багаторазові порушення	0		
Також бали нараховуються по наступних критеріях						
7	Впровадження природоохоронної політики			15 балів		
8	Використання відновлюваних джерел енергії			17 балів		
9	Ефективне використання води і електроенергії			18		
10	Зведення використання екологічно забруднюючого транспорту до мінімуму			7 балів		
11	Управління вивозом відходів і сміття, його складуванням і видаленням			9 балів		
12	Управління закупівлями (бажано завозити всі товари в екологічних упаковках)			8 балів		
13	Надання екологічної інформації			4 бали		
14	Активність місцевої громади			2 бали		

Загальна максимальна кількість балів дорівнює 225, що відповідає 100%

Безперечно, для України питання охорони та збереження природних ресурсів є надзвичайно важливим. В Карпатах гірськолижні курорти і комплекси розвиваються на даний момент зі скаженою швидкістю. Про екологічну сторону даної проблеми ніхто не замислюється. Головною метою в більшості випадків є максимальне захоплення землі і створення курортів фешенебельного класу. В західній Європі питання екологічної політики поставлено більш жорстко. Але необхідно зауважити, що від непродуманої політики, в Альпах досить довгий проміжок часу нищилось безліч гектарів лісу, відновлення яких потребує тривалого часу і дуже великих заощаджень

Для того, щоб підкреслити згубність подібної політики та уникнути повторення помилок, в першу чергу необхідно усвідомлювати дійсний стан речей. А у цьому зможе допомогти екологічна категоризація курорту, завдання якої саме і полягає в тому, щоб зробити екологічний фактор при проектуванні та забудові гірськолижних курортів та комплексів пріоритетним. Вже зараз прослідковуються основні екологічно направлені планувальні тенденції в світовій практиці проектування та забудови гірськолижних комплексів. Серед них можна виділити:

- *утримання гірськолижних комплексів в існуючих межах (при розвитку бажаним є ущільнення забудови, а не розростання площі комплексу);*
- *по можливості збереження рекреаційної функції і уникнення урбанізації території;*
- *уникнення створення паркінгів за територією існуючого гірськолижного комплексу, тощо*

Внаслідок аналізу існуючих методик класифікацій, пропонується нова методика класифікації, яка б могла враховувати як комфортабельність комплексу, так і його екологічну політику. При цьому комфортабельність оцінюється як і в готелях зірками (5 * - максимум), а екологічна складова – від А до F (А – екологічно спрямований курорт). В даному випадку курорт може, наприклад, мати максимальну оцінку по комфортабельності (5*) і при цьому найнижчу по екологічному впливу (F) – у такому разі курорту присуджується категорія 5*(F).

На комфортабельність перебування на курорті, окрім вже перерахованих на початку статті, в шведській методиці факторів пропонується додати також поліфункціональність набору форм відпочинку (різноманітність видів

відпочинку, яку може запропонувати курорт окрім катання на лижах), і спектр житла, який може запропонувати курорт для відпочиваючих.

Література

1. Lavery, P. (1991) Resorts and recreation. In P. Lavery (Ed.), *Recreational geography*. London: David&Charles, Ltd.
2. Люкшандерль, Л. “Спасите Альпы” Издательство: М.: Прогресс; 168 страниц; 1987 г.
3. Реймерс Н.Ф. “Экология”, М. – Журнал “Россия Молодая”, 1994 г.
4. Інформація з сайтів www.greennature.com та www.onthesnow.com

Анотація

У статті дається стислий опис проблеми категоризації гірськолижних комплексів та пропонується нова класифікація на основі закордонного досвіду в даній сфері.

Аннотация

В статье дается краткое описание проблемы категоризации горнолыжных комплексов и предлагается новая классификация на основании зарубежного опыта в данной области.

УДК 711.01.

В.В. Солодов, Е.Е. Ключниченко

ПЛАНИРОВОЧНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ТЕРРИТОРИИ ГОРОДА-РЕГИОНА

Севастополь - единственный в стране город, сохранивший структуру древнегреческих городов-полисов. В состав полиса входила сельскохозяйственная округа (хора). Типичным полисом в 5-6 веках до н.э. был Херсонес. И через столетия Севастополь унаследовал пригородную зону как земледельческую часть полиса. В административных границах Севастополя кроме г. Инкермана и п.г.т. Кача расположено 29 сел. Территория составляет 86,4 тыс. га в т.ч. собственно Севастополя 9,2 тыс.га, т.е. всего лишь 10,7%.

Это требует особого подхода к формированию планировочной структуры города-региона, организации транспорта, социальной и инженерной инфраструктуры.

Ранее разработанный КрымНИОпроектом – Генеральный план города (1983г.), был выполнен в пределах собственно г.Севастополя вместе с